

TIDSKRIFT FÖR POLITISK FILOSOFI
NR 1 2008 | ÅRGÅNG 12

Bokförlaget THALES

EN DEL DEMOKRATIFORSKNING ägnas åt stater och åt vad det innebär att en stat är en demokrati. Vilka villkor måste vara uppfyllda? I andra fall ägnar man sig snarare åt vad som menas med att ett beslut är demokratiskt. Men det finns en typ av frågor som på sätt och vis föregår alla dessa, och som snarare rör vilka som skall få vara med om att fatta besluten. Hur skall »demos» – folket – avgränsas?

Denna fråga kallas ibland »avgränsningsproblemet». Ett konkret exempel är trängselskatterna i Stockholm. Frågan avgjordes genom en folkomröstning och i den fick bara stockholmarna delta. Var det rimligt? Det tyckte i varje fall inte de boende i kranskommunerna, varav många arbetar i Stockholm och därför påverkades av beslutet. De ordnade sina egna omröstningar, som ingen emellertid tog notis om.

Avgränsningsproblemet antas ibland ha dramatiska konsekvenser för tänkandet kring demokrati. Det har kallats »demokratiteorins blinda fläck». Att ett beslut är demokratiskt fattat behöver kanske inte innebära att det är det rätta beslutet. Men många tänker sig att det ändå skänker beslutet en sorts rättfärdigande (»legitimitet»), som i sin tur ger oss skäl att rätta oss efter det. Men som frågan om trängselskatterna illustrerar så kan det tänkas bero på vilka som fattat beslutet. Enbart om det fattats av den »rätta» gruppen så uppstår rättfärdigandet. Men hur skall man motivera att en viss grupp är den »rätta»? Problemet är att man knappast kan hänvisa till att den frågan i sin tur avgjorts demokratiskt, genom en omröstning. För då uppstår ju samma fråga en gång till: Hur kan man veta att den grupp som fattade det beslutet var den »rätta»? Varje demokratisk lösning på avgränsningsproblemet tycks därför förutsätta att problemet redan är löst.

Hur skall avgränsningsproblemet lösas? Enligt den så kallade »påverkansprincipen» utgörs den »rätta» gruppen av alla som påverkas av beslutet. Med andra ord, svaret på frågan »vilka skall

OM INNEHÅLLET

få vara med och ha inflytande över ett beslut?» är, enligt påverkansprincipen, »alla som påverkas av det». Påverkansprincipen kan tyckas intuitivt rimlig. Samtidigt får man väl konstatera att den har rätt dramatiska konsekvenser, särskilt med tanke på den tilltagande globaliseringen, som innebär besluten som fattas inom ett land kan få vittgående konsekvenser också för andra länder. Påverkansprincipen har de senaste åren diskuterats flitigt. I detta nummer av Tidskrift för politisk filosofi gör Mikael Persson ett bidrag till diskussionen med sin artikel »Demokratins avgränsningsproblem och påverkansprincipen».

Det övriga innehållet i numret utgörs av två artiklar och en recension. Den ena artikeln är författad av Hugo Strandberg och har titeln »Samtalets anda: En essä om yttrandefrihet». Den andra har titeln »Rorty, etnocentrism och demokrati». Författaren heter Patrik Lindqvist och i sin artikel försöker han visa att den kända pragmatisten Richard Rortys kritik mot rationalismen är svår att förena med ett liberalt försvar för demokratin. Recensionen handlar om en bok som behandlar den intressanta frågan om medborgarlön (bokens titel är Retten til basisindkomst och redaktörerna är Erik Christensen, Karsten Lieberskind och Christian Ydesen).

Redaktionen